

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาภาคตัดขวาง (cross sectional descriptive Study) ศึกษาถึง การรับรู้และบทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งหมด 10 แห่ง จำนวน 184 คน แบบสอบถามประกอบด้วยข้อมูลด้านบุคคลของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์การรับรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ข้อมูลการรับรู้และบทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ได้มีการทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธี ของ คูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson 20) ได้ค่า $R = 0.73$ นำเครื่องมือมาปรับแก้ไขอีกครั้งแล้วนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS for windows สถิติที่ใช้วิเคราะห์คือสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความสัมพัทธ์สถิติที่ใช้คือ Chi – square test

สรุปผลการศึกษา

1. ข้อมูลบุคคลของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

ประชากรที่ศึกษาเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 184 คนเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง เป็นเพศชาย ร้อยละ 89.1 มีอายุระหว่าง 40-49 ปี สถานภาพสมรส คู่ ร้อยละ 90.2 ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 31.5 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 34.8 รายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 4,500 – 10,000 บาท ร้อยละ 58.7

2 ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์การรับรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก

จากการศึกษานี้ พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 72.8 เคยมีประสบการณ์การทำงานก่อนเข้ารับตำแหน่ง ซึ่งประสบการณ์การทำงานก่อนเข้ารับตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่มาจาก กรรมการหมู่บ้าน ร้อยละ 38.0 และส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง น้อยกว่า 6 ปี ร้อยละ 75.4 สำหรับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่

ดำรงตำแหน่งในปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะดำรงตำแหน่งสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 83.7 ระยะเวลาที่เข้ามารับตำแหน่งในปัจจุบันอยู่ในระหว่าง 1 – 3 ปี เคยได้รับการอบรมในเรื่องอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลร้อยละ 80.4 ในการอบรมมีเนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกันโรค และระงับโรคติดต่อ ตามมาตรา 67 ร้อยละ 66.3 นอกจากนี้ยังเคยผ่านการอบรมด้านสาธารณสุข ถึงร้อยละ 85.9 ความถี่ของการที่ผ่านการอบรม อยู่ระหว่าง 4 – 9 ครั้ง /ปี ร้อยละ 40.2 สำหรับ ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมาจาก แหล่งสื่อสารหลายแหล่ง ที่พบมากที่สุดได้รับจาก โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ โปสเตอร์ ตำรา เอกสารแผ่นพับ การแนะนำจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การอบรม ร้อยละ 19.0 สำหรับแหล่ง ข้อมูลข่าวสารที่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลได้รับมากที่สุดได้รับจาก โทรทัศน์ ร้อยละ 20.2 รองลงมา ได้แก่ การได้รับจาก การแนะนำจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อยละ 15.8 และได้รับจาก หนังสือพิมพ์ ร้อยละ 14.9

3. ข้อมูลการรับรู้ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับ การป้องกันและควบคุม โรคไข้เลือดออก

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่ มีระดับการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 55.44 ซึ่งเป็นการรับรู้เกี่ยวกับสาเหตุ อากาศ การรักษาและการป้องกันของการเกิดโรคไข้เลือดออก ดังนี้

การรับรู้เกี่ยวกับสาเหตุ พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่ มีการรับรู้สาเหตุของการเกิดโรคไข้เลือดออกที่ถูกต้อง คือ รับรู้ว่าโรคไข้เลือดออกเกิดจากการถูกยุง ลายที่มีเชื้อไข้เลือดออกกัด ร้อยละ 94.0 ซึ่งยุงที่เป็นพาหะนำไข้เลือดออกมาสู่คน จะกัดในเวลา กลางวัน ร้อยละ 79.3 โรคไข้เลือดออกไม่ได้เกิดเฉพาะเด็กเล็กเท่านั้น สามารถเกิดกับทุกวัย

การรับรู้เกี่ยวกับอาการของโรคไข้เลือดออก ส่วนใหญ่มีการรับรู้ที่ถูกต้อง คือพบว่า มากกว่า ร้อยละ 50 รับรู้ว่า อาการของผู้ป่วยไข้เลือดออก ได้แก่ มีอาการไข้สูงลอย อาเจียน ชีพ และมึนจุดเลือดออกใต้ผิวหนัง และรับรู้ว่าอันตรายที่สำคัญของโรคไข้เลือดออก คือ อาการช็อค และทำให้เสียชีวิต

การรับรู้เกี่ยวกับการรักษาโรคไข้เลือดออก ส่วนใหญ่มีการรับรู้ที่ถูกต้อง คือ มีการ รับรู้ว่า คนที่เป็นไข้เลือดออกแล้วสามารถเป็นไข้เลือดออกซ้ำอีกได้ และ การรักษาผู้ที่สงสัยป่วยเป็นไข้เลือดออก ไม่ควรใช้ยาลดไข้แอสไพริน

การรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก พบว่า มากกว่าร้อยละ 50 มีการรับรู้ ว่าวิธีการป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชน คือการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงกำจัดลูกน้ำยุงลาย อย่างสม่ำเสมอการทำลายกระป๋องหรือภาชนะที่ไม่ใช้ประโยชน์ไม่ให้มีน้ำขังและรับรู้ว่าการ

ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายทั้งครอบครัว ชุมชน วัด และ โรงเรียน และรับรู้ถึงวิธีการกำจัดลูกน้ำยุงลายโดยใช้ประโยชน์จากศัตรูธรรมชาติ แต่พบว่ามีบางประเด็น ที่มีการรับรู้ที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ได้แก่ ยังคิดว่าวิธีการที่ดีที่สุดของการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชน คือการพ่นหมอกควันให้ทุกหมู่บ้านในชุมชน นอกจากนี้ ยังคิดว่า วิธีการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย โดยใช้สารเคมีคือการใส่ทรายอะเบทจะดีและสะดวกกว่าการคว่ำกะลาหรือภาชนะที่มีน้ำขัง และยังมีการรับรู้ว่าการฉีดวัคซีน เป็นวิธีการป้องกันโรคไข้เลือดออกที่ดีที่สุดในปัจจุบัน

ซึ่งจากการศึกษาในครั้งนี้ จะเห็นว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอ สันทราย มีการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง แต่ยังมีการรับรู้ที่ไม่ถูกต้องในบางประเด็น โดยเฉพาะในด้านการป้องกันและควบคุมโรค

4. ข้อมูลบทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่ มีบทบาทเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 78.80 ดังนี้

4.1 บทบาทด้านบริหารงานเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

พบว่าส่วนใหญ่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีบทบาทในด้านการบริหารงาน ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกมากกว่า ร้อยละ 50 โดยจัดให้มีการวางแผนการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกร่วมกับสถานีอนามัย มีการขอความร่วมมือกับ สถานีอนามัยในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกทุกครั้ง นอกจากนี้ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ยังมีหน้าที่ในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชนอีกด้วยและกรณีมีการระบาดของโรคไข้เลือดออกในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถออกข้อบังคับในการควบคุมและป้องกันโรคได้ แต่ยังคงพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ยังให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาเรื่องไข้เลือดออก น้อยกว่า ปัญหาทางด้านโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน นอกจากนี้ยังขาดการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ซึ่งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีบทบาท ในด้านนี้เพิ่มมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ปัจจุบัน เพื่อให้การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในอำเภอสันทราย มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

4.2 บทบาทในด้านการจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีบทบาทในด้านการจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชนตามมาตรา 67 (3) และ มี

ส่วนร่วมในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้กับการดำเนินงานเพื่อป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เช่น ทรายอะเบท เครื่องพ่นหมอกควัน น้ำยาพ่นหมอกควัน

4.3 บทบาทในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการ

และดำเนินกิจกรรมในการ ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

จากการศึกษา สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการและดำเนินกิจกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชนมากกว่าร้อยละ 50 คือในด้านการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ในการพ่นหมอกควันในพื้นที่รับผิดชอบ มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รับทราบถึงปัญหาไข้เลือดออก มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมด้านการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มีการรณรงค์ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงในพื้นที่ที่มีการระบาดของไข้เลือดออก นอกจากนี้ ยังมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางในการดำเนินการเพื่อป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ส่วนในด้านการจัดทำแผนงานโครงการ พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการจัดทำแผนงานด้านสาธารณสุข นอกจากนี้ยังมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการ ในการดำเนินงานเพื่อป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก และเมื่อเกิดโรคไข้เลือดออกระบาดในพื้นที่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีการควบคุมการระบาดของโรคร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

โดยภาพรวมแล้วสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสันทรายส่วนใหญ่จะมีบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชนทั้งทางด้านการบริหารงานด้านการจัดสรรงบประมาณ และด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน โครงการ และดำเนินกิจกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับที่ดี

5. ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านประสบการณ์การรับรู้เกี่ยวกับโรค

ไข้เลือดออกกับการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

5.1 ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านบุคคลกับการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเพศของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกับการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.54$) เพศชายและเพศหญิงมีการรับรู้ในระดับปานกลาง อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน

พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างอายุ ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กับการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(p-value = 0.252) จากการศึกษาจะเห็นว่า ทุกกลุ่มอายุมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ในระดับปานกลาง

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกับการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.00) จากการศึกษาจะเห็นว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ มีระดับการรับรู้ในการป้องกันโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลาง ค่อนไปทางระดับมาก แต่ถ้าแยกตามระดับชั้นของการศึกษา จะเห็นว่าในระดับประถมศึกษา จะมีระดับการรับรู้ระดับปานกลาง ค่อนไปทางระดับน้อย ส่วนระดับมัธยมศึกษา และอนุปริญญาขึ้นไป จะมีการรับรู้ในระดับปานกลาง ค่อนไปทางมาก

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่าง อาชีพของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกับการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.035) ส่วนใหญ่ ผู้ที่ประกอบอาชีพทุกอาชีพ มีระดับการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในระดับปานกลาง ผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้างและข้าราชการ จะมีการรับรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ค่อนไปทางระดับมาก

5.2 ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านประสบการณ์การรับรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกกับการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเคยดำรงตำแหน่งในการทำงานก่อนมาเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกับการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ไม่มีความสัมพันธ์ กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.219)

ความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งปัจจุบันของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกับการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value = 0.039) จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า คณะกรรมการบริหาร มีระดับการรับรู้ในระดับปานกลาง ค่อนไปทางระดับมาก

ความสัมพันธ์ระหว่างการเคยผ่านการอบรมด้านสาธารณสุขของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกับการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.865)

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างการเคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกับการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.876)

6. ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการรับรู้เกี่ยวกับโรค ไข้เลือดออกกับบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของสมาชิกองค์การบริหาร ส่วนตำบล

6.1. ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านบุคคลกับบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออกของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเพศของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกับบทบาท
ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
(p -value = 0.035) จากการศึกษาจะเห็นว่าส่วนใหญ่เพศชายและเพศหญิงมีบทบาทในการป้องกัน
และควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลาง แต่ เพศชายมีบทบาทในการป้องกันและ
ควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลาง ค่อนไปทางระดับน้อย ส่วนเพศหญิง มีบทบาท
ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง แต่บทบาทในระดับมากและ
น้อยใกล้เคียงกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างอายุของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกับบทบาทในการ
ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -
value=0.398) จากการศึกษา พบว่า ระดับของบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือด
ออก ทุกกลุ่มอายุ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และค่อนมาทางระดับน้อย

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของสมาชิกองค์การบริหารส่วน
ตำบลกับบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัย
สำคัญทางสถิติ (p -value = 0.398) จากการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ การศึกษาทุกระดับ มีผลต่อ
บทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ในระดับปานกลาง ค่อนไปทางระดับน้อย

ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกับบทบาทใน
การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
(p -value = 0.309) จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ ผู้ที่ประกอบอาชีพทุกอาชีพ มีบทบาทในการ
ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในระดับปานกลาง ค่อนไปทางระดับน้อย

6.2 ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านประสิทธิภาพการรับรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกกับ บทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

ความสัมพันธ์ระหว่างการเคยดำรงตำแหน่งในการทำงานก่อนมาเป็นสมาชิกองค์
การบริหารส่วนตำบลกับบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ไม่มีความสัมพันธ์
กันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ (p -value = 0.155) ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีประสิทธิภาพการ
ทำงานก่อนมาเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่มีบทบาทในระดับปานกลาง

ความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกับบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-Value = 0.029) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง ค่อนไปทางระดับน้อย และคณะกรรมการบริหาร มีบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง ค่อนไปทางระดับมาก

ความสัมพันธ์ระหว่างการเคยผ่านการอบรมด้านสาธารณสุขของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกับบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.002) และพบว่า การเคยผ่านการอบรมด้านสาธารณสุขของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีระดับของบทบาทในระดับปานกลาง ค่อนไปทางระดับมาก และการที่ไม่เคยผ่านการอบรมด้านสาธารณสุขของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีระดับของบทบาทในระดับปานกลาง แต่ค่อนไปทางน้อย

นอกจากนี้ยังพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการเคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กับบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.001)

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษารับรู้และบทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การรับรู้ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับ การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

จากการศึกษาพบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่ มีการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 40 – 59 ปี จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพค้าขายเป็นส่วนใหญ่ รายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท จะเห็นได้ว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอสันทราย มีการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ในระดับใกล้เคียงกัน และมีระดับการรับรู้จากระดับปานกลาง ค่อนไปในระดับสูง น่าจะมีผลมาจากสภาพทั่วไปของบุคคลที่ใกล้เคียงกัน เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ นอกจากนี้ ประสพการณ์เดิมที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นประสพการณ์การดำรงตำแหน่งก่อนมาเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งบุคลากรส่วนใหญ่ มาจากกรมการหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผู้นำชุมชนเดิมที่ทำงานประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและรับรู้งานในชุมชนเกือบทุกงาน รวมไปถึงงานที่เกี่ยวกับ

สาธารณสุข นอกจากนี้ การเคยผ่านการอบรมเรื่องเกี่ยวกับสาธารณสุข การได้รับรู้เกี่ยวกับโรค
 ไข้เลือดออกซ้ำๆบ่อย ๆ การรับรู้เกี่ยวกับสาเหตุ อาการ การรักษาและการป้องกันเกี่ยวกับโรค
 ไข้เลือดออก เป็นสิ่งเร้าที่มีผลทำให้เกิดการรับรู้ของบุคคล รวมไปถึงลักษณะทั่วไปของบุคคล มี
 ผลทำให้การรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของสมาชิกองค์การบริหาร
 ส่วนตำบล ในเขตอำเภอสนทราย มีการรับรู้อยู่ในระดับปานกลางก่อนไปในระดับสูง สอดคล้อง
 กับการศึกษาของ อุ่นใจ ภูมิอินทร์ (2542) ได้ศึกษาการรับรู้บทบาทขององค์การบริหารส่วน
 ตำบลในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า คะแนน
 เฉลี่ยของการรับรู้ อยู่ในระดับปานกลาง เกิดจาก สิ่งเร้า และลักษณะของผู้รับ สอดคล้องกับ
 แนวคิดของ วัชรวิทย์ ทรัพย์มี (2543) ซึ่งได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้
 ของบุคคลขึ้นอยู่กับ ลักษณะของสื่อและสิ่งเร้า โดยสื่อและสิ่งเร้า ที่จะทำให้เกิดการรับรู้ที่ดีนั้น
 ต้องเป็นสิ่งที่มีความน่าสนใจดึงดูดความสนใจของบุคคลได้ดี มีความชัดเจน ทำซ้ำบ่อย ๆ เป็นสิ่งเร้า
 ที่มีความแตกต่างจากสิ่งอื่น ส่วนปัจจัยทางด้านผู้รับ ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษาอาชีพ ความ
 ต้องการ ความตั้งใจ ความสนใจ การเห็นคุณค่าของผู้รับ การแปลความ และตีความหมายของสิ่ง
 เร้าที่สัมผัส โดยอาศัยความรู้เดิมและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้น ๆ หากบุคคลใดมี
 ความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้นมาก ก็จะแปลความหมายได้ถูกต้องมาก และเกิดการรับรู้ เกี่ยว
 กับสิ่งนั้นมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การรับรู้ของแต่ละบุคคลอาจแตกต่างกันและ
 เปลี่ยนแปลงไปได้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล คือ ลักษณะของสิ่งเร้า
 ได้แก่ การเกิดซ้ำบ่อย ขนาด ทำให้บุคคลเกิดการรับรู้ได้ดีและรวดเร็ว และคุณสมบัติของผู้รับรู้
 ได้แก่ สมรรถภาพของอวัยวะสัมผัส ความสนใจ การเห็นคุณค่าของสิ่งเร้า ความพร้อมใน
 การรับรู้ บุคลิกภาพ ประสบการณ์เดิม ทักษะ อารมณ์ และอิทธิพลจากสังคม เช่น เพศ วัฒนธรรม
 สังคม บทบาท และเศรษฐกิจ (จำเนียร ช่วงโชติ และคณะ, 2519) นอกจากนี้ พบว่า
 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกจากแหล่งข้อมูลข่าว
 สารหลายแหล่ง ส่วนใหญ่จะได้รับมากกว่า 1 แหล่ง พบมากที่สุดคือ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือ
 พิมพ์ ไปสเตอร์ ตำรา/เอกสารแผ่นพับ การแนะนำจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การอบรม
 เนื่องจากปัจจุบัน การสื่อสารต่างๆ มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย การสื่อสารที่รวดเร็ว ทันเหตุการณ์
 เข้าถึงผู้รับได้ง่าย เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เอกสารต่าง ๆ ที่หน่วยงานทั้งภาครัฐ
 และเอกชนผลิตเพื่อเป็นสื่อความรู้ให้กับประชาชน และพบว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
 ส่วนหนึ่งมาจาก อาสาสมัครสาธารณสุข ซึ่งได้รับการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
 อยู่เสมอ นอกจากนี้แหล่งข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรับรู้ของบุคคลแล้ว ความถี่ของการได้รับ
 ข้อมูลข่าวสาร การได้รับข้อมูลข่าวสารซ้ำๆบ่อย ๆ ก็มีผลต่อการรับรู้เช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับ

การศึกษาของ สิงห์นครณ์ ใจชื่น (2547) ที่ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ตำบลตะพาน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มีระดับความคิดเห็นต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของทุกกลุ่มองค์กรแตกต่างกันสอดคล้องกับการศึกษารื่องความคิดเห็นของนักศึกษาคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่มีผลต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมทางการเกษตรในประเทศไทย พบว่านักศึกษาที่ได้รับข้อมูลข่าวสารมากน้อยไม่เท่ากัน จะมีความคิดเห็นต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่เหมือนกัน (ธีระพงษ์ สุพรรณทัศน์, 2537) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสารมีผลต่อการรับรู้ของบุคคล ซึ่ง กัญญา สุวรรณแสง (2542) ได้สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ได้แก่ ลักษณะของผู้รับ ประกอบด้วย ด้านกายภาพ หมายถึง อวัยวะรับสัมผัส เช่น หู ตา จมูก และอวัยวะสัมผัสอื่น ๆ ปกติหรือไม่ มีความรู้สึกรับสัมผัสสมบูรณ์เพียงใด ด้านจิตวิทยา ได้แก่ ความรู้เดิม หรือประสบการณ์เดิม ความต้องการแรงจูงใจ ทักษะคิด ทักษะทางอารมณ์ เชาว์ปัญญา สภาพความเป็นอยู่ของสังคม ลักษณะของสิ่งเร้า ได้แก่ ขนาดความเข้ม ความดัง ความสว่าง การกระทำซ้ำ ๆ และการเคลื่อนไหวของสิ่งเร้า

ดังนั้นจะเห็นว่าลักษณะทั่วไปของบุคคลประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก การรับรู้เรื่องสาเหตุ อาการ การรักษาและการป้องกันโรคไข้เลือดออก มีผลต่อการรับรู้ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

2. บทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับ การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

จากการศึกษา พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่ มีบทบาทเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในระดับปานกลาง ไม่ว่าจะเป็นบทบาททางด้านการบริหารงาน บทบาทด้านการจัดสรรงบประมาณในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก บทบาทด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน เนื่องจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีบทบาทหน้าที่ในฐานะตัวบุคคล โดยเน้นบทบาทด้านนิติบัญญัติ ซึ่งเป็นผู้ออกข้อบังคับตำบล มาใช้ในตำบลนั้น ๆ เพื่อดูแลสวัสดิการ ตลอดจนทุกข์ สุขของประชาชน และมีบทบาทด้านบริหารที่จะต้องปฏิบัติตาม นโยบายและบทบัญญัติของกฎหมาย จากการศึกษา จะเห็นได้ว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีบทบาททั้งทางด้านนิติบัญญัติและด้านบริหาร แต่ละบุคคลจะแสดงบทบาทแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความเข้าใจในบทบาทของตนเองมากน้อยแค่ไหน

บทบาทในด้านการบริหารงานในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า โดยภาพรวมแล้ว ส่วนใหญ่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในด้านการบริหารงานในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกโดยมีการวางแผนดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกร่วมกับสถานีอนามัยขององค์การบริหารส่วนตำบล มีการขอความร่วมมือกับสถานีอนามัย ในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกทุกครั้ง สามารถออกข้อบังคับในการควบคุมและป้องกันโรคได้ ในกรณีมีโรคระบาด แต่ก็ยังพบปัญหาและอุปสรรคในงานด้านการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกคือ ขาดการประสานงานจากหน่วยงานอื่นๆในชุมชน นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบล ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาเรื่องไข้เลือดออกน้อยกว่าปัญหาทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน อาจเนื่องมาจากการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็นการพัฒนาที่เห็นเป็นรูปธรรมหรืออาจเนื่องจากงบประมาณมีจำนวนจำกัด การจัดสรรงบประมาณต้องกระจายไปทุกหมู่บ้าน อบต.ให้ความสำคัญต่อปัญหาสุขภาพน้อยอาจเป็นเพราะปัญหาสุขภาพเป็นเรื่องไกลตัว แต่มองว่าปัญหาเศรษฐกิจการคมนาคมเป็นเรื่องที่สำคัญกว่า นอกจากนี้การเจ็บป่วยสามารถใช้สิทธิการประกันสุขภาพฟรีหรือเสียค่ารักษาเพียงเล็กน้อย จึงทำให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการสนับสนุนการพัฒนาด้านสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น พบว่า การสนับสนุนการพัฒนาด้านสาธารณสุข อยู่ในเกณฑ์ต่ำ การจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาสาธารณสุขมีเพียง ร้อยละ 0.2 ของงบประมาณด้านการพัฒนาทั้งหมด (อดิสร วงศ์คงเดช, 2541) และสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข พบว่า ในการจัดทำแผนงานโครงการจะเน้นหนักที่โครงสร้างพื้นฐานมากกว่าโครงสร้างด้านสาธารณสุข (สุดเขต เข้มไทย, 2540)

บทบาทในด้านการจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชนตามมาตรา 67 (3) จากการศึกษาพบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เช่น ทรายอะเบท เครื่องพ่นหมอกควัน น้ำยาพ่นหมอกควัน เนื่องจาก ตามกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมป้องกันโรคติดต่อตามมาตรา 67 ได้ระบุชัดเจนว่า ให้องค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง มีการดำเนินงานจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อป้องกันและระงับโรคติดต่อและการจัดสรรงบประมาณของสมาชิก อบต. มีผลต่อฐานเสียงของตนเองในพื้นที่ จึงอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้การสนับสนุนจัดสรรงบประมาณอยู่ในระดับที่ดี จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสันทราย ส่วนใหญ่ ได้ทำบทบาทหน้าที่ในการป้องกัน

และควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชน และได้ทำบทบาทของตนเองตามมาตรา 67 อย่างชัดเจน บทบาทในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน โครงการ และดำเนินกิจกรรม ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน โครงการและดำเนินกิจกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในเกณฑ์ดี ได้แก่ มีหน้าที่ในการพ่นหมอกควันทำลายยุงในพื้นที่ที่รับผิดชอบ มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รับทราบถึงปัญหาไข้เลือดออก และร่วมมือในการป้องกันโรคไข้เลือดออก นอกจากนี้ ยังมีส่วนร่วมป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชน มีส่วนร่วมในการ จัดทำแผนงานโครงการ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อธิบายได้ว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีการพัฒนาศักยภาพทางการบริหาร มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของปัญหาสุขภาพเพิ่มขึ้น นักการเมืองท้องถิ่น มีวิสัยทัศน์ที่ดี ในปัจจุบันการคัดเลือกสมาชิก อบต. ประชาชนจะเลือกสรรเอาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีความเสียสละ ให้ความร่วมมือในชุมชน จึงมีผลทำให้สมาชิก อบต. มีบทบาท และมีส่วนร่วมในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ โกวิท พงงาม (2543) ที่ ทำการศึกษาเรื่อง ภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลและความเข้มแข็งของประชาคมตำบลในการจัดการปัญหาสุขภาพชุมชน พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล มีโครงการด้านสุขภาพชุมชน มากถึง ร้อยละ 35 ของโครงการในแผนพัฒนาตำบลทั้งหมด แต่แตกต่างจากการศึกษาของ จรัส สุวรรณมาลา (2539) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง สภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ศักยภาพและทางเลือกสู่อานาคต พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลยังมีข้อด้อยที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนา ศักยภาพการบริหารให้ดียิ่งขึ้น ได้แก่ การวางแผนและการจัดทำงบประมาณ การบริหารจัดการ ดังนั้น ควรสนับสนุนให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เกิดความตระหนักและ ได้มีบทบาททั้งทางด้านบริหาร ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในชุมชน การวางแผนงาน จัดทำโครงการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และควรกำหนดบทบาทให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดความ คล่องตัวและประสิทธิภาพของงานจะได้มีมากยิ่งขึ้น

3. ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านประสบการณ์การรับรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกกับการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

3.1 ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านบุคคล กับการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์กับ

การศึกษา และอาชีพ เนื่องจากการศึกษาเป็นตัวช่วยพัฒนาสติปัญญา การคิดอ่าน ความรู้ ความเข้าใจ ส่งผลให้บุคคลมีความรู้ความสามารถในด้านความคิด วิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล การศึกษาเป็นสิ่งเกื้อหนุนการรับรู้ของบุคคล เพราะ การศึกษาจะช่วยให้บุคคลเข้าใจสิ่งต่าง ๆ หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่ตนเองรับรู้ได้อย่างรวดเร็ว ผู้ที่มีการศึกษาสูง จะมีโอกาสแสวงหาสิ่งที่เป็นประโยชน์ วิเคราะห์วิเคราะห์ เลือกรับรู้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น การศึกษาจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การรับรู้ของบุคคลแตกต่างกัน สำหรับอาชีพ มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ เนื่องจาก อาชีพจะมีผลต่อรายได้ และความมั่นคงของการดำรงชีวิตของบุคคล หากบุคคลมีความมั่นคงในการดำรงชีวิตประจำวัน มีสถานความเป็นอยู่ที่ดี ย่อมทำให้บุคคลมีการรับรู้ที่ดี ซึ่งอาชีพที่ทำให้มีรายได้ที่แน่นอน ได้แก่ ข้าราชการ ค้าขาย ซึ่งเป็นอาชีพที่ไม่ต้องใช้แรงงานมากนัก และจะช่วยให้การรับรู้ของบุคคลมีการพัฒนาสติปัญญาอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ ผู้ที่มีอาชีพที่มั่นคง จะทำให้มีเวลารับรู้สิ่งต่าง ๆ ในชุมชน และมีเวลาในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ สมหวัง ซ้อนงาม (2544) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันโรคไข้เลือดออก คือ อาชีพ สถานภาพทางสังคมในหมู่บ้าน สื่อในการรับรู้ข่าวสาร เรื่องไข้เลือดออก การติดตาม จาก อสม. และมาตรการในชุมชน กลุ่มที่มีส่วนร่วมมากที่สุดเป็นเพศชาย อายุ 21-30 ปี อาชีพรับราชการ มีสถานภาพทางสังคมในหมู่บ้าน ระดับการศึกษาอนุปริญญาขึ้นไป ดังนั้น จะเห็นว่า การศึกษา และอาชีพ จะมีผลต่อการรับรู้ของบุคคล

การรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกไม่มีความสัมพันธ์กับเพศ และ อายุ ในปัจจุบันเพศไม่เป็นอุปสรรคของการรับรู้ ทั้งเพศชายและเพศหญิงสามารถรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ได้เท่าๆกัน เนื่องจาก เพศหญิง ได้มีการพัฒนาตนเอง ไม่ว่าจะเป็นในด้านความรู้ความสามารถ การเป็นผู้นำ ปัจจุบัน สุภาพสตรีสามารถเป็นผู้นำประเทศ มีอาชีพหลาย ๆ อาชีพที่ในอดีต เพศหญิง ไม่สามารถทำได้ แต่ในปัจจุบันเพศหญิงสามารถทำอาชีพนั้นได้ เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ เป็นต้น ผู้หญิงเป็นเสาหลักของครอบครัวในการดูแลสุขภาพ มีหน้าที่ในการดูแลและประคับประคองให้ครอบครัวมีความสุขกฎหมายด้านความเสมอภาคของบุคคลได้กำหนดให้เพศหญิง มีความเสมอภาคเท่าเทียมกับเพศชายซึ่งบ่งบอกถึงว่าไม่ว่าจะเป็นการพัฒนา ด้านความคิด การรับรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ เพศชายและเพศหญิงไม่มีความแตกต่างกัน การรับรู้ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ การเห็นคุณค่าของบุคคล สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกรับรู้ ประกอบด้วย ความสนใจ ความคาดหวัง ความต้องการ การเห็นคุณค่า (โยธิน ศันสนยุทธ์ และคณะ, 2533) แต่จะแตกต่างจากการศึกษาเกี่ยวกับความรู้และ

การปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของชาวบ้านอุรโนทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เพศ และอายุ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ปทุม คำวิเศษ ,2535) และแตกต่างจากแนวคิดของ Pender (1987) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ภาวะสุขภาพ บอกว่า เพศ แสดงถึงความแตกต่างทางชีวภาพของบุคคลซึ่งมีผลต่อการแสดงพฤติกรรม และเพศยังมีผลต่อสติปัญญาและการรับรู้ของบุคคลโดยมีแนวโน้มว่าเพศชายมีความสามารถในการรับรู้สูงกว่าเพศหญิง ทั้งนี้เนื่องจาก ความแตกต่างทางโครงสร้างของสมอง ที่มีผลทำให้สติปัญญาและความรู้สึกนึกคิดแตกต่างกัน สำหรับอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อาจเนื่องมาจาก พื้นฐานของการรับรู้ของบุคคล มีความใกล้เคียงกัน จากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ไม่แตกต่างกัน หรืออาจเกิดจากความเป็นอยู่และปัจจัยทางสังคม ผู้ที่มีอายุสูงกว่าจะเป็นผู้ที่คอยอบรมสั่งสอนหรือปลูกฝังสิ่งต่างๆ ให้กับผู้ที่อายุน้อยกว่าจึงทำให้การรับรู้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งต่างจากการศึกษาของ รัชนี พุดขุนทด (2545) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี พบว่า อายุ การรับรู้และความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก

3.2 ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านประสบการณ์การรับรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกกับการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

จากการศึกษาจะเห็นว่า การรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์กับตำแหน่งของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและพบว่าตำแหน่งคณะกรรมการบริหารมีระดับการรับรู้ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก เนื่องจากในปัจจุบัน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จะเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และผู้ที่ถูกคัดเลือกให้เป็นคณะกรรมการบริหาร จะเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถสูง เป็นคนที่มีลักษณะการเป็นผู้นำกล้าคิดกล้าตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล จึงทำให้การรับรู้มีความสัมพันธ์กับตำแหน่งของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่ง การรับรู้ของบุคคล เกิดจาก กระบวนการทางความคิดและจิตใจของมนุษย์ เป็นการแสดงออกอย่างมีจุดมุ่งหมาย แรงผลักดัน การรับรู้ของบุคคลแต่ละคนเป็นการแสดงออกถึงความตระหนักในเรื่องต่าง ๆ ของบุคคลนั้น (King,1981) การรับรู้ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีความรับรู้ที่ดี เกิดจากการที่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งก่อนมาเป็นสมาชิก อบต. การเคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับเรื่องไข้เลือดออก การได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกจากสื่อต่าง ๆ มีการกระตุ้นจากสิ่งเร้า

ทำให้เกิดการตีความ แปลความในทางที่ดี ทำให้เกิดการรับรู้ที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดของ วัชรวิ ทรัพย์มี (2533) ที่ว่า การรับรู้หมายถึงการตีความหมายของการสัมผัสกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีความหมาย ซึ่งการตีความหมายนั้นต้องอาศัยประสบการณ์หรือการเรียนรู้ ถ้าปราศจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ จะไม่มีการเรียนรู้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ คิง (King,1981) เกี่ยวกับการรับรู้ว่า การรับรู้เป็นเอกภพ (universal) บุคคลทุกคนสามารถรับรู้ต่อบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม การรับรู้เป็นสิ่งที่บุคคลเลือกเฉพาะสำหรับตนเอง (selective and subjective) ถึงแม้จะเป็นการเรียนรู้ในเหตุการณ์เดียว แต่ไม่สามารถจะสรุปได้ว่าแต่ละบุคคลรับรู้ในเหตุการณ์นั้นเหมือนกัน เนื่องจากบุคคลมีภูมิหลังและประสบการณ์ที่ต่างกัน การรับรู้เป็นสิ่งที่แสดงออกในภาวะปัจจุบัน (action oriented in the present) เนื่องจากข้อมูลที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา ทำให้บุคคลต้องมีการรับรู้ในสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและทำให้เกิดการเรียนรู้ควบคู่ไปด้วยเสมอ การรับรู้เป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีเป้าหมายแน่นอน (transaction) บุคคลจะสามารถสังเกตถึงการรับรู้ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ก็ต่อเมื่อ บุคคลมีการแสดงออกระหว่างคนหรือภายในกลุ่ม จึงจะทำให้มองเห็นได้ชัดเจนว่า บุคคลนั้นมีการรับรู้ในสถานการณ์นั้นอย่างไร

ดังนั้น การพิจารณาคัดเลือกผู้ที่มาดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมกับตำแหน่งและงานที่รับผิดชอบจะช่วยให้การดำเนินงานต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จ มีประสิทธิภาพ สามารถสร้างประโยชน์ให้กับสังคมอย่างแท้จริง

สำหรับในด้านกรรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ไม่มีความสัมพันธ์กับการเคยผ่านการอบรมด้านสาธารณสุข ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนั้น การเคย หรือไม่เคยผ่านการอบรม ไม่ได้มีผลต่อการรับรู้ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล แต่อย่างใด อาจเนื่องมาจาก การอบรมในแต่ละครั้งไม่ได้อบรมเกี่ยวกับความรู้เรื่องไข้เลือดออก การอบรม ไม่มีความน่าสนใจ ไม่มีสิ่งเร้าที่จะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมสนใจเท่าที่ควร หรืออาจเกิดจาก ผู้เข้ารับการอบรมไม่ให้ความสำคัญต่อการอบรม จึงไม่เกิดการเรียนรู้ แต่จากการศึกษาพบว่าจำนวนครั้งของการอบรม มีผลต่อระดับการรับรู้ ทำให้ระดับการรับรู้อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก แสดงว่า ความถี่หรือความบ่อยของการอบรม จะมีผลต่อการรับรู้ของบุคคล ดังนั้น ถ้าต้องการให้สมาชิก อบต. มีการรับรู้ที่ดี ก็ต้องส่งเสริมให้มีการอบรม ส่งเสริมความรู้แก่สมาชิก อบต. ที่บ่อยครั้งขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้น ให้เกิดความตระหนักและเกิดการรับรู้ที่ดีต่อไป ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ นฤทธิ์ สิงห์สถิตย์ (2540) ได้ศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในกลุ่มแม่บ้าน จังหวัดเลย พบว่าภายหลังร่วมกิจกรรมพฤติกรรมสุขภาพ โดย จัดโปรแกรมสุขศึกษาแม่บ้าน กลุ่มทดลอง มีความรู้ การรับรู้ และพฤติกรรมกรป้องกันและควบคุมไข้เลือดออก ถูกต้องมากกว่าก่อนการทดลอง

และมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การจัดการอบรมในแต่ละครั้ง ต้องพิจารณาถึงสื่อ ผู้ให้ความรู้ และผู้รับ รวมไปถึง ควรมีการจัดการอบรมบ่อยครั้งขึ้น เพื่อเป็นการฟื้นฟูความรู้และทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง

นอกจากนี้ยังพบว่า การรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ไม่มีความสัมพันธ์กับการเคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จากผลการศึกษาพบว่า การเคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีระดับการรับรู้ในระดับปานกลาง และการไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีระดับการรับรู้ในระดับปานกลางเช่นกัน เนื่องจากการอบรมเรื่องอำนาจหน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ได้เกี่ยวข้องกับ การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกโดยตรง จึงไม่มีผลต่อการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

4. ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านประสบการณ์การรับรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก กับบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

4.1 ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านบุคคลกับบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

บทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสัมพันธ์กับเพศ ซึ่งส่วนใหญ่ เพศชายและเพศหญิง มีบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าเพศชายมีบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลาง ค่อนไปทางระดับน้อย ส่วนเพศหญิง มีบทบาทในระดับมาก และน้อยใกล้เคียงกัน อาจเนื่องจาก เพศหญิงเป็นเพศที่ละเอียดอ่อน มีความเอาใจใส่ต่อสิ่งรอบข้างได้ดี ในปัจจุบันเพศหญิงจะออกมาทำงานนอกบ้าน ดังนั้น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีทั้งเพศหญิงและเพศชาย เพื่อจะได้แลกเปลี่ยนความคิดและเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

สำหรับบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีความสัมพันธ์กับอายุ ระดับของบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ทุกกลุ่มอายุ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และค่อนมาทางระดับน้อย เนื่องจากการแสดงบทบาทของแต่ละบุคคล ไม่ได้ขึ้นอยู่กับอายุมากหรือน้อย แต่ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้น ได้รับรู้บทบาทของตนเองมากน้อยแค่ไหนและได้ทำบทบาทอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บรูม และฟิลลิป (Broom and phillip อ้างใน ลือชา วนรัตน์และคณะ,2540)

ที่ว่าลักษณะ ของบทบาท ได้แก่ บทบาทที่ควรกระทำ หรือบทบาทตามการรับรู้ เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าควรกระทำตามตำแหน่งที่ได้รับ อาจไม่เหมือนบทบาทในอุดมคติและอาจมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ขึ้นกับความสามารถในการรับรู้ของบุคคล โดยมีแรงจูงใจ ความเชื่อ ความคาดหวัง ประสพการณ์ การศึกษา การให้คุณค่า และความหมายต่อสิ่งนั้นเข้ามาเกี่ยวข้อง การรับรู้และบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จะเป็นพื้นฐานการแสดงพฤติกรรม หรือการกระทำขององค์การบริหารส่วนตำบล ถ้าองค์การบริหารส่วนตำบล มีการรับรู้บทบาทของตนเองได้อย่างถูกต้องก็จะสามารถปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลถึงคุณภาพของการดำเนินงาน และประสิทธิภาพในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

บทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีความสัมพันธ์ระดับการศึกษา จากการศึกษ พบว่า ส่วนใหญ่ การศึกษาทุกระดับ มีผลต่อบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ในระดับปานกลาง ค่อนไปทางระดับน้อย แสดงให้เห็นว่า การแสดงบทบาทหรือการมีบทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา บทบาทของบุคคลในชุมชน เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดลึทธิบทบาทหน้าที่ตามตำแหน่งในสังคม เป็นสิ่งที่บุคคลต้องปฏิบัติตามบทบาทที่มีอยู่ การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ก็เป็นบทบาทหนึ่งที่ชุมชนควรกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบให้ชัดเจนและปฏิบัติให้ถูกต้อง เพื่อสุขภาพที่ดีของประชาชน

นอกจากนี้ยังพบว่า บทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีความสัมพันธ์กับอาชีพ จากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ผู้ที่ประกอบอาชีพทุกอาชีพมีบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในระดับปานกลาง ค่อนไปทางระดับน้อย แสดงว่า การประกอบอาชีพของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีผลต่อการมีบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เนื่องจาก บทบาทเป็นหน้าที่ของแต่ละบุคคล ที่ต้องพึงกระทำ คนทุกคนทุกอาชีพต้องมีบทบาทของตนเอง ไม่ว่าจะ เป็นบทบาทฐานะเป็นคนในครอบครัว ในชุมชน หรือในประเทศ จากความเป็นอยู่ของประชาชนอำเภอสันทราย จะเห็นว่า ชุมชนจะมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคนในชุมชนตามความเหมาะสม เช่นบทบาทในการเป็นผู้นำจะเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำกล้าคิดกล้าแสดงออก จะมีหน้าที่ในการปกครองประชาชนให้อยู่ดีมีสุข ดูแลความสงบสุขของชุมชน บทบาทในการเป็น อสม. จะเป็นผู้ที่มีความเสียสละ มีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพมีบทบาทหน้าที่ในการดูแลสุขภาพของประชาชน เป็นต้น การกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน ไม่ได้เอาอาชีพ เป็นบรรทัดฐาน ในการกำหนดบทบาทของบุคคลนั้น ๆ แต่อย่างใด

4.2 ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านประสิทธิภาพการรับรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก กับบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

บทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ไม่มีความสัมพันธ์กับการเคยดำรงตำแหน่งในการทำงานก่อนมาเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีประสิทธิภาพการทำงานก่อนมาเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่มีบทบาทในระดับปานกลาง ค่อยไปทางระดับน้อย อาจเนื่องจากการดำรงตำแหน่งที่ผ่านมา ไม่ได้กำหนดบทบาทเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ที่ชัดเจน ทำให้การแสดงบทบาทได้ไม่ชัดเจน ดังนั้น การกำหนดบทบาทที่ชัดเจน เป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

บทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์กับตำแหน่งปัจจุบันของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยพบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลางค่อนไปทางระดับน้อย ส่วนคณะกรรมการบริหารมีบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลางค่อนไปทางระดับมาก เนื่องจากตำแหน่งคณะกรรมการบริหารเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญมากในหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้ที่ควบคุม กำกับ ดูแลให้สมาชิกปฏิบัติบทบาทหน้าที่ตามบัญญัติของกฎหมาย ผู้ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับบทบาท ต่าง ๆ ของสมาชิก ดังนั้น ตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล จึงมีความสำคัญและมีผลต่อบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ซึ่งบทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นบทบาทที่สังคมกำหนด ซึ่งตรงกับแนวคิดของ บรูม และฟิลลิป (Broom and Phillip อ้างใน ลือชา วรรัตน์และคณะ, 2540) ที่ว่า สิ่งที่สังคมกำหนดให้เป็นบทบาทในอุดมคติที่มีการกำหนดสิทธิหน้าที่ตามตำแหน่งในสังคมเนื่องจากกฎหมายได้บัญญัติบทบาทหน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ 4 ด้าน ได้แก่ บทบาทและหน้าที่ในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นผู้ที่ตราข้อบังคับตำบล เพื่อใช้ในการดูแล สวัสดิการ ทุกข์ สุข ของประชาชน รวมทั้ง มีอำนาจถอดถอน คณะกรรมการและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล บทบาทและหน้าที่ในฐานะฝ่ายบริหาร จัดทำแผนการพัฒนาตำบลและงบประมาณรายจ่ายประจำปี เป็นผู้ปฏิบัติตามนโยบายและกฎหมาย บทบาทและหน้าที่ในการเป็นผู้นำชุมชน เป็นผู้ปกป้องดูแลผลประโยชน์ของชุมชนโดยรวม บทบาทและหน้าที่ในฐานะเป็นผู้กำกับดูแลการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารและพนักงานส่วนตำบล เป็นผู้ตรวจสอบและติดตามการดำเนินงานตามแผนพัฒนาตำบล เป็นผู้ประสานงานกับทุกฝ่ายในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด จะเห็นได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบล มีโครงสร้างของบทบาทหน้าที่ ที่เอื้อต่อการบริหารจัดการงานสาธารณสุขมูลฐานในหลายด้าน

ได้แก่ ด้านอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่กำหนดไว้ เช่น การสุขภาพ การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพเด็ก การดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการ การเฝ้าระวัง การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านงบประมาณ องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถบริหารจัดการงานสาธารณสุขมูลฐานในเขตรับผิดชอบได้ และในปัจจุบัน การจัดสรรงบประมาณในการพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐาน องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถดำเนินการเอง การจัดทำแผนพัฒนาตำบลตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยแนวทางการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2540 มีข้อกำหนดว่า แผนพัฒนาตำบลจะต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน อย่างครอบคลุมทุกกลุ่มปัญหา (เทียนทอง ต๊ะแก้ว, 2544)

ดังนั้น การคัดเลือกตำแหน่งของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละ อบต. ควรให้เหมาะสมกับบุคคลและตำแหน่งเพื่อให้การดำเนินงานในชุมชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น บทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์กับการเคยผ่านการอบรมด้านสาธารณสุข ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล การเคยผ่านการอบรมด้านสาธารณสุขของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีระดับของบทบาทในระดับปานกลาง ค่อนข้างไปทางระดับมาก และการที่ไม่เคยผ่านการอบรมด้านสาธารณสุข ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีระดับของบทบาทในระดับปานกลาง แต่ค่อนข้างไปทางระดับน้อย แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่เคยผ่านการอบรมจะมีบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกมากกว่าผู้ที่ไม่เคยผ่านการอบรมและจำนวนครั้งของการอบรมก็ผู้ที่มีผลต่อบทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อาจเนื่องจากผู้ที่เคยผ่านการอบรมจะเกิดการเรียนรู้ และเกิดความตระหนัก ถึงบทบาทด้านสาธารณสุข มองเห็นปัญหาของโรคติดต่อ ที่มีผลต่อประชาชนในชุมชนทำให้ทำบทบาทของตนเองมากยิ่งขึ้น

สำหรับบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกพบว่า มีความสัมพันธ์กับการเคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า การเคยผ่านการอบรม มีผลต่อบทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากการอบรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับบทบาท อำนาจหน้าที่โดยตรง ซึ่งจะมีผลต่อการทำงานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนั้น ควรมีการจัดการอบรมอย่างต่อเนื่อง จะทำให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล รับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง และจะได้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องต่อไป

โดยสรุปจากการศึกษาพบว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลาง ไม่ว่าจะเป็นความรู้เกี่ยวกับสาเหตุ อาการ การรักษาและการป้องกัน จากการศึกษาจะเห็นว่า ยังต้องมีการส่งเสริมความรู้ให้

กับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เกี่ยวกับสาเหตุ อาการ การรักษาและการป้องกันเพิ่มเติม ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการรักษาการใช้ยาแอสไพรินรักษาโรคไข้เลือดออก ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ ถ้าหากมีการใช้ยาแอสไพรินรักษาผู้ป่วยไข้เลือดออก ก็จะเป็นอันตรายสำหรับผู้ป่วย อาจทำให้เกิดอาการแทรกซ้อนตามมาได้ สำหรับการป้องกันและการควบคุมโรคควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีความตระหนัก และรู้จักวิธีป้องกันและการควบคุมโรคที่ถูกต้อง เน้นให้เห็นความสำคัญของการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายโดยวิธีทางกายภาพได้แก่ การปิดฝาภาชนะที่มีน้ำขัง เก็บและทำลายภาชนะที่ไม่ใช้ การกำจัดลูกน้ำยุงลายภายในบ้าน และทางชีวภาพโดยใช้ศัตรูทางธรรมชาติในท้องถิ่นได้แก่ ปลาหางนกยูง ลูกน้ำยุงยักษ์ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง ในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ซึ่งวิธีการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกที่ดีและสะดวกที่สุด คือการกำจัดลูกน้ำยุงลาย โดยการกำจัดภาชนะที่ไม่ใช้ไม่ให้น้ำขัง การปิดฝาภาชนะที่บรรจุน้ำให้มีฉิดเพื่อป้องกันไม่ให้ยุงลายไปวางไข่ ทางกระทรวงสาธารณสุขได้มีการรณรงค์ให้ประชาชนกำจัดลูกน้ำยุงลาย โดยการสาดส่องดูแลภาชนะภายในบ้านและรอบบริเวณบ้านในแต่ละหลังคาเรือน ไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง รณรงค์ให้ประชาชนร่วมกันกำจัดลูกน้ำยุงลายทุกวันศุกร์ เป็นการประหยัดงบประมาณ ช่วยให้บริเวณบ้านสะอาดเรียบร้อยอีกด้วย สำหรับการพนมหมอกควัน เป็นการทำลายยุงตัวแก่ จะทำการพนมหมอกควันในกรณีพื้นที่เกิดโรคระบาดเท่านั้น ควรส่งเสริมให้เกิดความตระหนักถึงโทษของสารเคมีที่จะเกิดกับบุคคลและสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการสิ้นเปลืองงบประมาณ เนื่องจาก การพนมหมอกควันในแต่ละครั้ง ต้องใช้งบประมาณสูง การกำจัดยุงตัวแก่ เนื่องจากยุงสามารถบินได้ในรัศมี 150 เมตร จึงเป็นการยุ่งยากในการกำจัด นอกจากนี้ น้ำยาพนมหมอกควันยังเป็นอันตรายต่อร่างกายอีกด้วย ดังนั้น ควรจะมีการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกให้กับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีความรู้ที่ถูกต้อง จะได้มีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลควรได้รับการส่งเสริมให้มีบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ให้มากขึ้น ทั้งบทบาททางด้านบริหาร ด้านจัดสรรงบประมาณ และด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการและดำเนินกิจกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เนื่องจากยังมีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนหนึ่งที่ยังไม่ทราบบทบาทที่แท้จริงเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก และยังไม่มีส่วนร่วมเท่าที่ควรเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จะเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยให้การป้องกันโรคไข้เลือดออกมีประสิทธิภาพ เพราะสมาชิกองค์การบริหาร เป็นตัวแทนของประชาชนในการเข้ามาบริหารและพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเจริญ มี

หน้าที่ในการควบคุมป้องกันโรคติดต่อในชุมชน เป็นบุคคลที่คอยดูแลทุกข์ สุขของประชาชน ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และเป็นผู้ประสานงานระหว่างชุมชนกับกับชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ ดังนั้น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสันทราย จึงควรมีบทบาทในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น

จากการศึกษา จะเห็นว่า ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านบุคคล และปัจจัยด้านประสบการณ์รับรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกมีผลต่อการรับรู้และบทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มีส่วนเกี่ยวข้องกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางด้านบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และปัจจัยทางด้านประสบการณ์รับรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก การดำรงตำแหน่งในการทำงานก่อนมาเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ตำแหน่งในปัจจุบัน การเคยผ่านการอบรมด้านสาธารณสุข รวมไปถึงการผ่านการอบรมเกี่ยวกับอำนาจของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีผลทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น การคัดเลือกสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เข้ามาเป็นตัวแทนของประชาชน เพื่อมาบริหารท้องถิ่น คงต้องอาศัยปัจจัยหลายๆ ด้าน ร่วมในการพิจารณาสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีความเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชนก็ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่าย ทั้งองค์กรชุมชน ประชาชน และหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วม มีการรับรู้ร่วมกัน และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละบุคคลที่พึงกระทำ ดังนั้นการดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชน ต้องพิจารณาปัจจัยหลายๆด้าน ไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี ไม่เจ็บป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกอีกต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. นำผลการศึกษาเสนอผู้บริหารหน่วยงานสาธารณสุขในอำเภอสังขละบุรี เพื่อนำผลที่ได้ ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแผนการดำเนินงาน ระหว่างเจ้าหน้าที่สาธารณสุขกับองค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก
2. องค์การบริหารส่วนตำบล ควรได้รับส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีการรับรู้บทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกที่ถูกต้อง
3. หน่วยงานสาธารณสุขและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการประสานงาน เพื่อสร้างความชัดเจนของนโยบายที่เอื้อต่องานสาธารณสุข ส่งเสริมให้มีการทำงานร่วมกันอย่างจริงจัง เพื่อสุขภาพของประชาชน
4. บุคลากรด้านสาธารณสุข ควรศึกษาทำความเข้าใจ ในระเบียบ ข้อบัญญัติต่าง ๆ รวมไปถึง บทบาท หน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน ส่งผลดีต่อสุขภาพของประชาชน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพในเรื่องของปัญหาอุปสรรค ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบ ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลที่ดำเนินกิจกรรมด้านการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ที่ประสบผลสำเร็จและไม่ประสบผลสำเร็จ ว่ามีวิธีการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างไร
3. การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาในพื้นที่อำเภอเดียว ไม่สามารถเป็นตัวแทนของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในภาพรวมควรมีการขยายพื้นที่ศึกษาให้มากขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในภาพรวม
4. การศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาตัวแปรเพิ่ม เช่น บทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข องค์กรในชุมชน ที่มีการดำเนินงานในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก